

1

Imperial Library

23

ALCUVOS BARAS

NĖPĖRIJODINIS LEIDINYS NR 2

KEMPTEN

1945-IX-5

T U R I N Y S

	pusl.
Mūsų kelias.....	1
P. Jurkus, Aš norėčiau nueit /eil./.....	2
4. Kairys, Namų ilgesys /eil./.....	2
A. Radžius, Kalnų koplytėlė /eil./.....	2
Dr. A. Damušis, Atomo energija.....	3
A. Tyruolis, Iš Sonetų tėviškai /eil./.....	5
K. J. Gasiūnas, Religinė Maironio poezija.....	6
J. Mikeliūnas, Anglų kalbos raida.....	8
V. Jonikas, Ant lazdos perimus /eil./.....	10
Č. Čykas, Kalnai ir lygumos.....	11
A. Radžius, Kempteno lietuvių kolonijos veiklos apžvalga	13
J. Surgeila, Karui pasibaigus.....	14

Redaguoja - Alf. Šešplaukis.
 Redakcinė Komisija - Cez. Surdokas, At. Kairys, A. Radžius.
 Ilustracijos - dail. St. Makarevičiaus.
 Redakcijos mašininkė - A. Sklaidaitytė.

M Ū S Ų K L I A S

Augo aplink mus slaptas karo pavojus ir nuo mūsų bendruomeninio gyvenimo pradėjus prasėti jau visos metų ketvirtis. Nors ir neilgas, tačiau reikšmingas buvo šis laikotarpis. Iš vienokios gyvenimo būklės buvo perėita į visiškai kitokią, net visiškai skirtingą. Iš sunkių darbų, rūpesčių, netikrumų, individualumų apsaikinto gyvenimo buvo pereita į aporūpintą, suorganuotą, bendruomeninį. Tik palaipsniui ir palaipsniui šis gyvenimas susiorganizavo, susistovėjo. Nesunku suprasti, kiek darbo ir rūpesčio šis turėjo idėti mūsų komiteto ir bendrųjų šio vadovybės ir kiti paraišios žmonės.

Nėra namų be dūmų, sako mūsų priešinai. Ir mums, bendruomeniniui gyvenimui šio metu gyventi, teko pergyventi vienokių ir kitokių dienų: priedaigų ir apniukusių, ankštas susibūrimas, sąvaima suprantama, negalėjo apsieiti be didesnio ar mažesnio interesų susidūrimo. Tačiau laimtas broliško draugavimo ryšys lietuviuose mus vėl siejo naujam bendravimui, naujiems užsimerjimams. Na vienas įvykis ir iš šaltos daugiau ar mažiau tamdė bendruomeninio gyvenimo skiračius, tačiau tikėjimo ir vilties saulė juos vėl nuskaidrino.

Karas jau yra kaip ir pasibaigęs visame pasaulyje. Šis įvykis gali turėti lemiamos reikšmės ir mūsų gyvenimui. Gali rasti naujų uždevinių mums. Gali iš viso pakisti mūsų gyvenimas. Ką tik išrastas naujas visuotinės reikšmės giaklas, atrodo, turės pakisti net viso pasaulio mastysena - priderinti ją kerta laimėtos taikos ilgalaikiam išlaikymui.

Tokių davinų ir įvykių ekvivaldą mes, išsivysiai, negalim jokių kitu keliu rasti, kaip tik tuo, kuru mūsų širdyse nurodytas - ugdyti, puoselėti žmoniškumą savyje ir kituose. Mes negalim kam kitam savo jėgų aikvoti. To reikalauja mūsų atsakingumas prieš dabartį ir ateitį.

Pirmą pirmiausia galbūt mūsų atsilikimas nuo tautos komienų. Žmogus, atsijęs nuo jo, arot Vaidganto, yra kuves. Brangių tautinių tradicijų ugdytas betgi pirmiausia reikalingas jaunajai mūsų kartai. Ypač sveikintinas tikėjimas mūsų jaunųjų kartos auklėjimo ir švietimo pastatymas. Sėlygos ir aplinkybės sunkios, bet valia gerė.

Reikia reikalingas ir suaugusiųjų švietimas, švietimasis ir švietinimasis. Jeigu to visiškai ir nepasiektume, svarbu bent būtų, kad kiekviena turėtų jo specialybei ir pajėgoms skirtą ušlėmimą ir kiekvienas nebūtų be darbo.

Mes turime teisės su drąsa ir pasitikėjimu žiūrėti į ateitį. Tačiau per didelis optimizmas žalingas, kaip ir per didelis pesimizmas. Niekas taip neblaško žmogaus, kaip candai. Kad to išvengtume, dirkime savo darbą ir tankinimės mūsų kasdien kruopščiai surinktomis, patikimomis žiniomis.

Tuo, širdies ir proto nustatytu, keliu eidami, mes atliksime geriausią savo pareigą, ar bus mums laimė kada skirte namo grįžti ar ilgiau svetimo gyventi.

P. Jukus

AŠ NORĖČIAU NUEIT

Aš norėčiau nueit šiaurėn tolimą kelią
Per rudens sunkią audrą tamaisioj naktį
Ir dar rast šiaudais dengtą senutę trobelę,
Susigūžus sode didžių medžių glėby.

Ten pažvelgčiau į langus, ugnis kaip kūrenas
Ir kaip sienas nušviečia gelsvas, molines;
O paskui pabučiuočiau durų slenksčių ten seną,
Kur sėdėjom vaikai, žaisdami laputes.
Paklausyčiau, kaip ūkauja medžiuose vėjas,
Lyg vaiduoklis kaip beldžias ant aukšto svirne,
Kaip barbena langan, lyg klajūnas parėjęs,
Ir nužia laukais atlape krūtine.

Ir tada mano skys, tos liūdnos, stiklinės,
Lyg maži žiburėliai sužibėtų naktį,
Mano lūpos žydėtų žiedais purpuriniais,
O ausyse-daina šiaurės krašto plati.

4. Kairys

NAMŲ ILGESYS

Nujautimas sunkus ir toks pilkas...
Neramu, neramu man širdy...
Noris verkti, lyg būčiau apviltas,
Lyg gyvenčiau nelaisvės šaly.

Mintys lekia tolyn... svaigsta akys...
Leiskit, leiskit greičiau iš kalnų!
Vien širdim, vien jausmais ir apakęs
Rasčiau kelią link savo namų.

4. Radžius

KALNŲ KOPLYTELĖ

Aplinkui tarpekliai ir uolos
Ir briaunos aštrių akmenų,
Ant šlaito baltuoja iš tolo
Maža koplytelė kalnų.

Pušis prisiglaudus prie mūro -
Jai vienišai liūdna, graudu,
Kalnai, lyg sustingusi jūra,
Joj skęstame mudu abu.

Retai čia praeivis užklysta,
Retai pasimeldžia čia jis.
Gėlė vos pražydus nuvysta -
Manką čia gyvybės vilnis.

Cia rudens lapas nukrinta -
Sutirpsta sniegyne žiemos,
Tik vėjas sudrumsčia dar rimtį,
Prašvilpęs pro briauną uolos.

I

Atomo skaldymo mintis iš esmės yra labai viliojanti. Milžiniški energijos kiekiai, kuriuos būtų galima gauti iš atomo branduolio reakcijų, žmonijai labai praverstų.

Visa eilė karų, slapty ir viešų, diplomatinių ir ūkinių, buvo vykdomi siekiant užvaldyti naftą ir anglies kodus, pagrindinius šio meto energijos šaltinius. Bet tie šaltiniai yra labai riboti. Todėl žmogus jau seniai ieško, kaip papildyti taip reikalingos energijos trūkumus. Ir štai iš fizikos ir chemijos laboratorijų kyla mintis, kad atomo branduolys yra neišsemiamas energijos aruodas. Atomo energijos pažabojimas ūkiniame gyvenime pradėtų tikrai naują epochą. Atominė bomba rodo, kad tos energijos išgavimo paslaptys jau atidengtos. Stropių ir judrių protų ir įtempto darbo dėka mes visi galime būti savininkai tų energijos šaltinių, kuriais taip sėkmingai saulė naudojasi jau daug milijonų metų.

Būdinga, kad tas pirmos eilės išradimas pirmiausia pasireiškė atominės bombos pavidalu. Jos panaudojimas šį kartą buvo labai atsargus. Ji padėjo greičiau įgyvendinti taiką. Kariai, įvairūs tremtiniai ir belaisviai galės greičiau grįžti į namus naujojo gyvenimo kurti. Atomo energija bus pagrindinis jėgos šaltinis naujajame ateities gyvenime. Kaip ji pakeis visą gyvenimo vaizdą? -

- Mūsų žemės skritulys bus nusėtas milžiniškomis pramoninėmis laboratorijomis, kuriose atomo energija bus išgaunama. Kaip akumuliatorius, panaudojant radioaktyvias medžiagas ar kitokiu būdu, ji bus perduodama visuomenės ūkiniams reikalams. Energijai gauti medžiagos kiekis bus stebėtinai mažas - atkris bet koks vargas, susijęs su kuro masių transportu ir laikymu. Su vienu kilogramu medžiagos didžiausi transokeaniniai laivai atliks kelių tūkstančių kilometrų keliones, o lėktuvai be nusileidimo - tolimiausius skridimus. Bus lengvai įmanoma dykumas paversti derlingais plotais. Gyvenimas poliuose ir kasimas ten mums labai vertingų žaliavų bus visiškai galimas ir net patogus. Patalpų šaldymas vasarą ir šildymas žiemą bus paprasčiausio lengvo ir gal pigaus mechanizmo reikalas. Gyvenimas įgaus naujų impulsų. Visų ekonominių lygis galės pakilti. Žmogus prasimanytys gražių dalykų ne tik tai romanuose, bet ir praktiškai realizuos fantastiškiuosius planus. Ar begalės būti neįvykdoma - bet kokia techninė problema? Tai ateities gyvenimo sapnas.

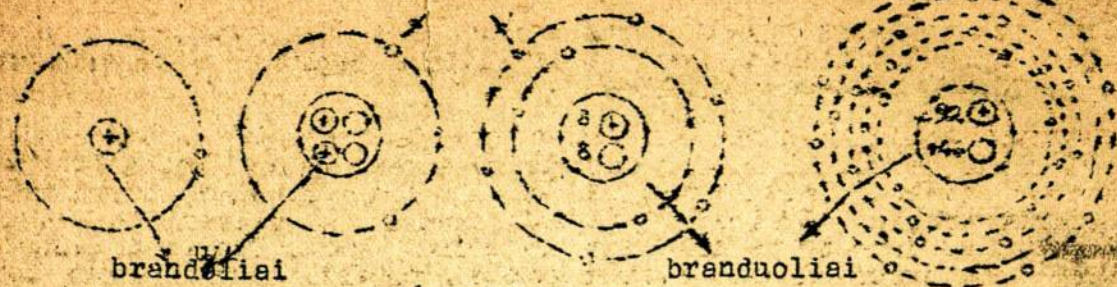
Bet kas būtų, jeigu ateityje kiltų kuras? Griūtų visa pasaulio civilizacija ir kultūra. Ateitų tamsesni laikai, negu kada yra buvę. Turint tai prieš akis, norisi tarti: "Dieve duok, kad tas efektingas ir galingas inagis, kuris atsidadė žmogaus rankose, būtų panaudotas žmonių ūkiniam lygiui kelti, o ne ateities karams vesti".

Lietuva ir kiekviena kita maža valstybė iš to tikrai laimėtų - naujajai energijos šaltiniai mums būtų labiau prieinami, kaip senieji.

Su neramiu ilgesiu stebime, kas sugėbės užkirsti kelią pasaulio suaukinimui, iš kur kils tikrojo žmoniškumo ir solidarumo mintys pasauli atstatyti ir kelti jo gerovę.

II. Atomo skaldymo schema.

Atomo struktūra. Visų 92 mums žinomų elementų atomai yra sudaryti iš pačių labai mažų elementarinių dalelių. Pagrindinė atomo dalis yra branduolys, kuriame sukoncentruotos visos atomo svoris, apie atomą įvairaus aktingumo labai lengvi elektronai. Branduolys yra įkrautas teigiamai, elektronai - neigiamai. Atomų diametras svyruoja apie 10^{-8} cm, o atomo branduolio diametras apie 10^{-12} cm.

Vandenilis
IHelis
4Deguonis
16Uranas
238Atominis
svoris

1

2

8

92

Eilės

⊕ Teigiamai įkrauta elementarinė branduolio dalelė
⊖ Neutrali elementarinė dalelė

2. Radioaktyvios medžiagos. Pačių sunkiųjų elementų tarpe yra radioaktyvios medžiagos. Jų branduoliai patys savaimeirsta, išmesdami labai dideliu greičiu apie 20.000 km/sek. daleles/helio branduolius/. Uranas, taip irdamas, pereina į radij, radis per visą eilę tarpinių elementų - į šviną. Tas perėjimas yra labai lėtas - trunka kelis milijonus metų. Skilimo metu atsipalaiduoja dideli energijos kiekiai. Erdvėje, kur yra radioaktyvios medžiagos, oras pasidaro laidus elektrai, juosta foto plokštėlės kasėtėse.

3. Atomo branduolio dirbtinis ardymas. Lengvųjų atomų branduolius geriausiai pavyksta ardyti radioaktyvios medžiagos išmetamomis didelio greičio elementarinėmis dalelėmis. Jos išispraudžia į kitų elementų branduolius, suardo jų pirmąsias pusiasiusvyra, ir tada toks įsijaudintas branduolys greičiu pats iš savęs ima skloisti įvairias elementarines daleles bei stiprų spinduliavimą. Tokia nepastovi, savaime skylanti naujoji medžiaga yra vadinama dirbtiniu radioaktyvia medžiaga.

Kad būtų galima ardyti ir sunkesniųjų elementų branduolius, buvo suprojektuoti specialūs įrenginiai, kuriuose elektromagnetinių laukų pagalba ir kitokiais būdais elementarinėms dalelėms buvo duotas labai didelis greitis virš 30.000 km/sek.

Branduolių apšaudymui šiuo metu naudojami:

vandenilio branduoliai - protonai

neutralios elementarinės dalelės - neutronai

sunkiojo vandenilio branduoliai - deuteronai

helio branduoliai - dalelės

spinduliai - kietesni dar už Rentgeno spindulius.

Vieno atomo suskaldymui anksčiau reikėjo maždaug vieno milijono šūvių. Tas skaičius buvo toks didelis dėl šių priežasčių: viena, atomo branduoliai, labai maži, palyginus net su atomo dydžiu, antra, jie yra teigiamai įkrauti ir buvo apšaudomi teigiamo krūvio dalelėmis, taigi vienos kitą atstumia. Apšaudymui pradėjus naudoti neutralias daleles - neutronus, reikalingų šūvių skaičius sumažėjo iki kelių dešimtų tūkstančių. Dabar, atrodant branduolių reakcijoms įvykdyti yra rasti geresni ir lengvesni metodai.

4. Energija. Branduolinių reakcijų metu išsiskiria labai daug energijos. Tokių reakcijų metu dalis masės kažkur pranyksta - tai yra gautų medžiagų masių suma yra mažesnė už reakcijai palmtų medžiagų masių sumą. Yra žinoma, kad tas masės skirtumas yra virtęs energija. Apyskaičiuojama, kad vienam gramui masės virtus energija, gaunama apie 21 milijardas kilokalorijų/kcal/. Tuo šilumos kiekiu būtų galima užvirinti ežerą 20 ha ploto ir 1 metro gylio.

Bet paprastai ne visa reaguojančių medžiagų masė virsta energija. Tiksliai jos nežymi dalis. Taip vienam gramui vandenilio saulėje virstant

neiliu, yra gaunamas 0,0071 g masės skirtumės. Perskaičiavę į energiją, gauname apie 150 milijonų kcal. Tiek šilumos deginimo būdu gaunama tik-tai iš 20.000 kg akmens anglies.

5. Atominė bomba. Yra manoma, kad atominėje bomboje yra tokia dirbtina suaktyvinta medžiaga, kurios branduolinės reakcijos, specialiu būdu ją veikiant, įvyksta labai staigiai. Branduoliniame irstant, išsivedžiami skaičiais sunkiai išreiškiami didelio greičio elementarinių dalelių spiečiai. Jų didesnę dalį sudaro neutronai, kurie lengviau įsispraudžia į oro atomų branduolius. Didelio greičio dalelės aktyvina oro deguonį, azotą, skaido į elementus oro drėgmę, ardo branduolius. Susidaro naujo aktingos cheminės medžiagos. Cheminiai spragūs mišiniai sprogdami gamina oro bangas, kurios viską ardo. Staiga atspalaiduoja milžiniški energijos kiekiai. Oras įkaista. To karščio ir sproginų itakoje susidaro tuštuma - vakuumas. Po to, atmosferiniam spaudimui veikiant, iš aukštutinųjų sluoksnių oras vėl grįžta atgal siaubingos audros pavidale ir dar kartą viską naikina.

Kaip galima matyti, procesas staigiai pasibaigia - susidarantios įvairios cheminiaisaktingos medžiagos iš lėto sėda ir, nors jau ne labai efektingai, nuodija epylinkes.

Kaip iš spaudos matome, bomba leidžiasi lėtai su parašytu. Sprogs-ta kelių šimtų metrų aukštyje, kad būtų didesnė sklaidė. Pirmas sprogi-mas, atrodo, turėtų įvykti paprastos sprogstamos medžiagos pagalba. Po to tiksliai išsiskleidžianti jautri radioaktyvi medžiaga pilnai išvysto naikinamąjį veikimą.

a. Tyrnuolis

Iš

SOMETŲ TĖVIŠKLI

Tylaus saulėlydžio metu svajoju
Tave, tai vienuoj toli palikus.
Užburta grožio vaizdas man po kojų
Ir mėno atminimai - sunkūs, nykūs.

Gel būt, dar esant man tenai, ne karta
Viliojo mus slaptingos grožio šalys;
Svajojom kalnus, - ką žirdin pratartų
Ten glūdi paslaptingos amžių galios.

Dabar tu man - šalis paslaptingoji,
Kur slėpi didžiavertis grožio burta:
Tavo dienoj man, naktį sapnuoti,
Kaip jūroje paskendusįjį turta.

Raukas pašaliam Alpėse ištiesia,
Ir siaurėje regiu tave taip šviesia.

K. J. Gasiūnas

Kiekvienas šimtmetis tautoje iškelia daugiau ar mažiau žmonių gyvenimo sąlygas suformuoja jų charakterį ir duoda jų darbams kryptį. Lietuvių tautai XIX ir pradžia XX šimt. buvo labai sunkūs: ji nežino sunkių vergijos jungų. To laikotarpio rašytojai nusiskundžia varginga lietuvių tautos būkle ir ieško kelių gražesniais rytojui.

Tarp žmonių vyrų, kuriuos Aukščiausias davė mūsų suvargusiai Lietuvai, prikelti ja iš tautinio miego ir išvesti iš sunkių laikų į gražesnę rytą, buvo ir atgimimo dainius Maironis. Jis ne tik savo patvirtintu kvietimu tautiečius į darbą ir rašėis regiro "naujoji vargo kiato, nes be galingi pėda", bet pats pasitikėjo ir kvietė kitus ieškoti pagalbos Aukščiausiajame.

Todėl šiame rašinėlyje ir trumpai peržvelgsime religinius motyvus Maironio poezijoje.

1.

Sunkūs buvo Lietuvai laikai, kai Maironis gyveno ir kūrė. Bažnyčia sulenkėjusi, mokyklos rusiškos, veidlininkai kitatrupiai, net lietuvių kalbos nemoka, nedidelis skaičius inteligentų negavo darbo savame krašte ir buvo išbleškyti po plačiąją Rusijos imperiją; katalikų Bažnyčia persekiojama, lietuvių spauda uždrausta. Teisingai vėsk. Baronasukas ši laikotarpį apibūdino, kaip tamsų ir juodą. Neturėjo šia tokią sunkią valandą lietuvis kuo pasiguosti. Tik vienas Dievas liko savas, suvargusiam lietuviui artimas. Prie namų ir laukų statyta rūpintojėliai, kurie priminė lietuviui sunkią jo būklę. Maironis šios vargus pergyveno kartu su savo tauta. Bet jis daug turėjo ir savo. Kaip prad. Ambrazavičius rašo, Maironis lauzė dviejopą ideologiją - leikomeniškąją ir karinę laisvamaniškąją /Ravasaris Balsai, 1944 m., 274 p./, kuris vadino Maironio kaip susipratusio lietuvi. Jų skundes prieš Maironį pasiekė net tolimąją Romą. Savieji laisvamaniai nemėgo Maironio kaip dvasininko. Tėnorėjo jam pripažinti net poeto talento "Varpas" 1895 m. Nr.8/.

Šiose sunkiose tautai ir sau valandose poetas ieško suraminimo maldoje:

Kad širdį tau skausmas, kaip peilišis, auspus,
Kad žmonės pabėgs ir tavęs neužstos,
Pakelk tade širdį nuo žemės aukščiausias;
O bus tau be žodžių kentėti lengvius.
Ai, bėk prie galingos maldos:
Ramiau tau krūtinė vaitos!

Malda nebuvo Maironinui tik momento reikalas, kai ji spausdavo gyventi vargai. Seminarijos auklėtiniai kasdien jį mokydavo seminarijos zakulis-tijoje po šv. Mišių, kai kiti profesorai išsivaikščiodavo pusrūšių, susikaupusį besimeldžiant po Aukryžiuotojo kojų. Iš čia Maironis gausi sau stiprybės ir paguodos.

Nuo saulės rytų iki jos užtėmimo
Ant kryžiaus ištisios rankes,
Paskelbė jis žemai leikus atgimimo;
Laimingas, kuris jį supras!

2.

Nuo seno Lietuva yra daug patyrusi malonių iš švč. Margelės Marijos. Jos garbei Lietuvoje pastatyta daug bažnyčių, o stebuklingos vietos gausiai lankomos. Plačiai žinomi gausūs malonėmis šilu-

vos, Vilniaus Aušros Vartų, Pažaislio ir Krekenavos švč. Mergelės Marijos stebuklingieji paveikslai. Priespaudos laikais Lietuvoje, po sunkių dienos darbų, susirinkdavo visa šeima atgiedoti Valandų ir švč. Mergelę Mariją.

Maironis jos garbei taip pat sukūrė keletą giesmių, kurios ir dabar mielai tebegiedamos. Poetas Dangaus karalienei nusiskundžia savo ir tautos vargais, prašo jos užtarymo:

Palengvink vergiją,
Pagelbėk žmoniją,
Ją gelbėk nuo prielaido baisaus!

Lietuva atgavo nepriklausomybę, bet jos sostinė su Aušros Vartais pasiliko svetimųjų rankose. Maironis išsako Aušros Vartų ilgesį:

Pasiilgę Tave, Lietuvos Motinėle,
Kuri Vilnių stebuklais gini Aušros Vartų;
Stai nuliūdę maldaujame, rankas iškėlę,
O išgirski, išgirsk, mus užterus tiek kartų!

3.

Rusų valdoma Lietuva savo mokyklų neturėjo. Jaunuoliai važiuodavo į Rusijos universitetus, kur nuo carienės Kotrynos laikų buvo išsigalėjusi laisvamenybė. Iš kaimo kilusiems jaunuoliams, kurių tikėjimas buvo daugiau tradicinis, sunku buvo išsilaikyti prieš tada madoje esančią laisvamenybę. Laisvamaniškas pažiūras jis per atostogas paskleisdavo savo brolių kaimiečių tarpe. Gerutis knygutėje "Paklydėliai" skundžiasi, kad anksčiau laisvamanių būvę girdėti tik miestuose, dabar atsiradę ir kaime - ir tuo nesamoningai patarnaudavo tiems, kurie kaip Vilniaus generalgubernatorius Muravjovas /lietuvių premintas Korikū/ rašė kartą esant apie Lietuvą: "Laikas pagaliau suprasti: kol šis kraštas pasiliks katalikiškas, surku jį bus nutautinti". Maironis tą pavojų jautė. Todėl jam, kaip akademijos profesorius, žymiam mokslininkui /Maironis buvo laikomas žymiausiu Moralinės Teologijos mokytoju visoje Rusijos imperijoje/, dideliu patriotui tiko tarti pamokantį žodį. Oia poetas neišvengė ir sarkazmo:

Apsaugok ir nuo skystapročių,
Kurie, raidžių bent kiek palaižę,
Puikybėję sėdas tarp galvočių,
Lyg visą išmintį išaižę!
Doros nesekdami tėvų,
Nulipdę sau nemaž dievų,
Tik vieno Dievo nebemato,
Nes knistis dumbluose paprato.

4.

Paprastai dideli žmonės yra kuklūs. Toks buvo ir Maironis. Vysk. Paltarokas, kuriam ilgus metus kartu teko dirbti su poetu, dažnai sakydavo, kad Maironis apie save ir savo darbus nemėgdavo kalbėti. Tik labai iškandintas tardavęs tiesesni žodį. Poetas žinojo, kad talentas yra ne jo paties nuopelnas, bet Dievo dovana. Užtai jis reiškia savo meilę ir baime pasaulio Kūrėjui:

Tu aukščiausios, skaisčiausios mano meilės šaltinis!
Tave myliu, kaip myli sūnus tėvą geriausią:
O tačiau, kaip tas lapas rudeniop paskutinis,
Stai drebu, nes per teisma mane menką užklausi.

Poetas nepamiršta ir angelo sargo globos:

Sarge-angele mano! Tarp šių žemiškų kovų,
Jei nupuolu, nekaltink manęs!
Aš taip silpnas ir vienas! Būk keleivio vedovu,
Iki jam gyvata neužges!

Maironis dirbo ir kentėjo daug. Jo kančios buvo taip sunkios, kad poetas maldauja iš Viešpaties mirties:

Ir meldžiu nebe kartą, kaip didžiausios malonės,
Kad šis man užspaustų mirtis.

Maironis mirė. Lietuvių tauta neteko vieno iš žymiausių poetų. Bet jo palikti raštai ilgus amžius mokys mus mylėti Dievą ir savo brangiąją tėvynę Lietuvą.

ANGLŲ KALBOS RAIDA

J. Mikeliūnas

Norėdami susekti, kaip atsirado anglų kalba, gauname žvilgtelti į senuosius Anglijos istorijos lapus ir paieškoti veiksmų, kurie anuomet bus atsiliepię tos kalbos raidai. Čia krinta į akisypač vienas dalykas: nors patys angliai jūrą laiko apsaugine savo šalies siena nuo priešų, tačiau jau nuo pat senų senovės jų gyvenamosios salos traukė įvairias tautas ne tik pasižmonėti, bet ir rasti sau grobio ar geresnių sodybų. Ir gal retame krašte senovės laikais yra buvusi tokia tautų maišatis, kaip kad Anglijos salose. Jūra, mat, ne skiria, bet artina tautas. Tada, be abejo, turėjo padaryti daug įtakos krašte kalbai, iš kurios nagrinėjimo, kita vertus, aiškėja ir bendroji krašto praeitis.

Čia istorija atmena, Britanijos salose nuo senovės, dar gerokai prieš Kristų, bus gyvenę keltai. Už jų nuolat parūkavusių, miglotų salų romėnai manė esant žemės galą, visokių pesekų apie jas turėjo, kol pagaliau Cezaris, užkariavęs Galiją, išdrįso iškelti koją tenai ir vėliau, viešpataujant Klaudijui, nuo 43 m. po Kr. romėnai ėmė krašte jaustis visiškai kaip namie. Bet keltai nepasidavė taip pigiai romėnams: dalis jų pabėgo į kalnus, slaugstėsi ir, radę progą, iš paselų imdavo nągyn atėjūnus. Kada cėsorius Honorijus saugumo sumetimais, ėmus germanams ardyti Romos imperiją, 410 m. atšaukė iš Britanijos savo legijonus, tie keltai pabėgėliai sugrižę kruvinai ėmė keršyti savo tautiečiams, kurie buvo buvę romėnų pataikūnai ar ėję išvien su jais. Nebeįveikė šitie vieni gintis nuo saviškių, jiems atėjo į galvą šauktis pagalbos iš karingų germanų, slautėjusių anuomet Vokiečių jūroje, - anglų, saksų, jutų. Tie germanai, kviečiami atėjo, vaikai išgalėjo krašte, pamažėl suėmė valdžią į savo rankas ir sudarė anglosaksiją iš 7 valstybių, kurias 827 m. buvo sujungtos į vieną valstybę. Bet tuoj vėl kitaip virto: 9 amž. čia atklydo danai, įlindo į valdžią ir ilgainiui taip išstiprino, jog 11 amž. pirmojoje pusėje, Knutui D. karalijant /1016-1035/, valdė visą šalį. Ir kažin kokią dalį būtų tenai patys vieni viešpatavę, jeigu ne būtų išsibaigusį jų valdovų giminė. Paskui valdžia atiteko vėl anglosaksams. Padedamas Normanijos Harcogo Vilhelmo II, į sostą atsėdėjo anglosaksas Eduardas Ispanijėjas. Tas Eduardas, atsidėkodamas už pagalbą, prieš mirtį /1066 m./ savo vainiką perleido normanui Vilhelmui, nors anglosaksai iš savo pusės buvo nužiūrėję sostui vieną iš stipriausių savo kunigaikščių - Haraldą ir tuojau paskelbė jį karaliumi. Tačiau Vilhelmas geruoju nenusileido: jis, sutelkęs apie 60.000 vyrų kariuomenę, 1066 m. rudenio puolė Angliją ir nugalėjo anglosaksus prie Hastingso, kur galą gavo išsirinktasie karaliai. Tuo būdu Anglijoje išsigali normanai, kurie irgi buvo viena germanų giminė, bet jie, nuo 10 amž. pradžios iškūrę Normandijoje, Prancūzijoje buvo užsikrėtę romėniškąja /prancūzų/ kalba ir kultūra. 12-jo amž. būvyje normanai sumišo su savo nugalėtais anglosaksais, tautiniai skirtumai krašte ėmė blukti ir galop pasidėrė viena tauta, kuri nuo 13 amž. po Kr. galop pradėta vadinti angliais.

Tik trumpai žvilgtelėjus į istoriją, matyti, kokia tautų maišatis bus praėjusi Britanijos salose, kol galutinai iškilo anglai. Tai, kaip praėjo ir minėta, turėjo smarkiai atsiliepti ir krašto gyventojų kalbos raidai. Pirmykštė krašto kalba - keltų kalba buvo nustumta į šalį, sukurdo ir ligi šiandien terandama jos liekanų tiksliai termėse: galų kalboje - Skotijoje, valų bei kiarų kalboje - Velsa, irų kalboje - Irlandijoje. Pačioje dabartinėje anglų kalboje esą likusių keltiškų vietovardžių vei vardų, pvz.: Ben, Glen, Lomond, Nevis, Avon, Llandoverry ir kt. Romėnų palikimas bus: Lancaster, Manchester /13 lot. castra - stovykla/, Lewcastle /lot. castrum - pylimas/, Newport /lot. portus -

uostas/, Lincoln /lot.colonia - kolonija/ ir kt. Plintant krikščionybai anglų kalboje prigijo lotynų ir dar graikų kalbos žodžių, pvz.: church, priest, apoetle ir kt. Like joje ir darų kalbos pėdšakų, pvz.: window, sky, wrong, Grimsby, Margate ir kt. Bet pati pagrindą anglų kalbai sudarviti padėjo keltų pasikviestieji germanai - anglii ir seksei, todėl toji kalba iš pagrindo b u v o i r i š l i k o g e r m a n i š k a. Dar ir šiandien net anglų šviesuomenės kalboje du trečdaliai vartojamų žodžių esa germaniškos kilmės. Tatai patvirtina ir anglų kalbos palyginimą su vokiečių kalba.

nima su vokiečių kalba. Anglų kalba yra artima giminei vokiečių žemaičių /Niederdeutsch/ kal-
bai, nepatyrusiai savo garsų pakeitimo /Lautverschiebung/, kuris yra ivy-
kęs apie 1500 m. Kr. vokiečių aukštųjų /Hochdeutsch/ kalboje, vėles-
nėje labai bendrime kalba. Kaip tada apyt. prieblaisiai vokiečių kalboje
lyginant su anglų kalba, matyti iš vokiečių kalbininko Jokūbo Grimo
nustatytų kalbos dėsnių: *... und die ...*

1/ šallieji - schalls ganzal /n, t, t/ patinto trintis ganzais /f, pf, ff, ss, z, ch/, pvz.: to help - helfen, ship - Schiff, better - besser, ten - zehn, book - Buch, milk - Milch, foot - Fusz it.t.

2/ trinties /gæsi/ f, v, th /pəvɪrətə/ shɑrdʒɪsɪsɪsɪsɪs /ʊdʒɪnəs/ gær-
sals /b. d. / ovz. / self /wɒlb, gɪvə - gəbən, Bəth - Bəθ / t. t.

3/ skerdieji uždaramos garės pavirto duslieji uždaramos garės
 pr.: bed - bet, door - dur, garden - Garten, night - Nacht ir t.

Iš obiejų kalbų galvime gauti kaitoje mažiau teršdame dėsningumo, kadangi balsiai būna tik didesnių, dar ir entvinių pakitimų, pvz.: star - tary, heart - karo, sleep - Schlaf, deep - tief, bread - Brot ir kt. Dėsninge veiksmažodžio šaknies balsių kaita taip pat rodo anglų ir vokiečių kalbų tarpasavę giminybę, pvz.: sing, sang, sung - singen, sang gesungen ir kt. Daugiau nesileidžiant į istorinę gramatiką, galime jau ir iš paviršiaus matyti, kiek artimesnį turi anglų kalba vokiečių žemaičių ir sukaščių kalboms, kada palyginamas toms kalboms parašytas tas pats tekstas, pvz.:

angly: The sea is full of water,
The heart is full of blood,
And comes the moon up heavens,
So mounts and falls the flood.

Vokiečių žemaičių: De See is vuller Water,
Dat Hart is vuller Blot,
Un kumt de Maer nu Heben,
So stiggt un fallt de Plot.

verkiesdy aukstaidy: Die See ist voll/er/ Wasser,
Das Herz ist voll/er/ Blut,
Und kommt der Mond am Himmel;
So steigt und fällt die Flut.

Normanų dižkariavęs Britanijoje iš pradžių buvo vartojama dvejops
viešoji kalba - jau tolėliau jau germaniškoji anglosaksų ir normanų atne-
tinė romeniškoji, viena prancūzų tarmė, gerokai skirtinga nuo šių dienų
prancūzų kalbos. Išginiai tos dvi kalbos ir kartu dar senosios anglų
keltų kalbos liekanos ima susilieti į vieną, vis dėlto pagrindine pelie-
kant germaniškąsiai kalbei, kurios tik ypač žodynas paturtinamas pagal
sevišką normanų kultūrą romeniškais žodžiais, būtinais pažengiančio gy-
venimo reikalingais: kariai, teisė, valdymui, mokslui, menui, bendagumui i.
t.t. Tuo būdu susidaro kalbos mišinys, tam tikra maišyts kalba, kuri nu-
lė aną pradžios pradėdama vadinti anglų kalba ir kurioje ligi šiandien
aiškiai išsiskiria sudėdamosios vokičių ir prancūzų kalbos dalys.

1. Viduriniųjų anglų kalba /1200-1500 m./ padarė garsinių atmainų. Balsoinės galinės silpnėja arba kalbant pradedamos nutylėti, nukandžioti. Mintys imamos reikštikintis žodžiais, ivysta kalboj daugelis žodžių iš prancūzų kalbos. Humanizmo mokslinė kalba 13 ir 16 amž. iš naujo skolinasi graikų bei lotynų kalbos žodžių. Kalba pasidaro labai žodinge, bet savo reiškimu formomis /morfologije/ nuskurdėjusi. Re šonėje /Bendrina/ kalba patampe Londono termė, nustumdama į šalį vėkerinių sakų termė.

2. Kaujoji angļu kalba /pā 1500 m./ palieks viduri-

noslos k' l'bos r' šyba /ortogr'fija/, tuo t'rom turtis /ortogr'fija/ /k'ldia-
si. T's r'šybos ir tartis /atsk'yrinas l'bi i p'unkino š'ip arvo formo-
nis ir sintakse, polyginti, nosunkia kalba, d'el to atsk'yrino kalba p'-
sidar' nelongva ir mokytis.

Armušis gormanistas d'orūba Crim'as karta p'ra p'raukas: "Anglų kalba
kilusi iš dviejų kilniųjų kalbų: k'lienių /indonezijos, rom'niškojo ir ger-
maniškojo, gali toisetai vadintis universaliu kalba; atrodo, ji p'šauk-
ta atdityje v'iašpatauti visuose žemės kraštuose". Iš tikrųjų, pl'čiant
anglų valdomosios žemės, toji kalba p'asid'ra p'aulinė. Dar anglus
išigalėjo v'pač Sicurinėje Am rikoje - J.A. Val tybės, Kanadoje, o kult-
rinio gyvenimo p'ovaičiu b' i daugelio žymių mokytųjų plūst' na toji kalba
ir išstobulėjo.

Am rikičiams su anglais lairėjus šita karta ir iš p'agrindo portvar-
tant salrusi bomaž vicos europos gyvenime, d'el kur p'asid'ra gyvas r'i-
k'los mokytis anglų kalbos. Bet, apskritai, tik kalba mok'ed'ra, žmogus
su žmogumi garbuciai t'osaižino ir t'osaitaria, k'li liečiam' tiek jo
sam n'iaisi, tiek visuomeniniai d'alykai. Tai ir n'auostaba, kad'el dažnas
taip parūpo p'asaulinę anglų kalbą, juoba d'ums, likimo išblakytims sve-
tur ir nežinantims, kur dar atsidursime r'at'.

U. J. J. J. J.

AI LALLOO PARLLOO

Vėjeliui pietryčių papūtus,
Upeliams plūstant iš krantų,
Toli, toli atbūstant rūta
ir jos kvėpavimo juntu.

Tenai, pavasario sulaukęs
nasotam žiedė pakelės
laci vaikystės auksapleuke
ir mylimosios atleis.

Kas bersėkys jurino žiedą
Mažam darželyje sesera,
Kas vėl vakara, susėdus,
Modeli, mylimei betars?

Ten verbi, dūsavo ir juoda
sūnaitės smilkei atburti,
Atklydusi paukštelė suola,
Stalio rėkimusi mirty.

Any dieną šisandeliai styri
Gal amžiais pampurę nebkrans,
Tyli, erdvėj aldei namiro
Dainuoto dūlūgeio dūlūgeio.

Kas b'orėžins nešyto paukšte
I baltus vyšnių sodelius,
Kas vėl gūvais aidūžiais šienksti
Lokės, o k'ldi nabeliūs?

Vėjeliui pietryčių papūtus,
Upeliams plūstant iš krantų,
Toli, toli prašystant rūta
ir jos kvėpavimo juntu.

KALNIAI IR LYGUMAI

Vienoje tarpukalnės stotelėje išlipo būrelis lietuvių. Pasirinko ji šią vietelę, nors jiems buvo vistiek, kur sustoti ir kur išlipti – kad tik gautų pastogę prisiglausti nuo karo audros, pailsėtų po ištisų šių kalnėnės, išsimiegotų kartą iki sočiai.

– Na, o toliau matysim, kas reikia ir kaip reikia daryti, – mąstė jie visi.

Su tuo būreliu atvyko čia ir Damijonas Daukša. Jo manta, kaip ir daugelio iš ten atvykusių, buvo nedidelė. Jis, viską užsifėjęs ant kupros, dairėsi aplinkui – kur čia pasukti, kurį kalno viešbutį pasirinkti ir kuriuo keliu eiti. Būrelyje kilo nesutarimas, nes vieni norėjo eiti čia, kiti ten. Damijonas Daukša priėjo prie savo pažįstamo, kuris stovėjo nuo šaliau ir kurio jaunatė žmona kažką jausmingai kalbėjo, pirštu rodydama horizontą. Daukša, tai pastebėjęs, nenorėjo sudrumsti moters entuziazmo ir delsė. Moteris, išsikibusi vyrui į ranką, pergyveno kalnų reginių sukelta nuotaiką.

– Žiūrėk, Petrutė, žiūrėk, matai ten – koks smailas kalnas, plikse, baisus... O žiūrėk ten kitas, dar aukštesnis! Ant jo viršūnės kažkokis pilis stovi? Gal riterių... O žiūrėk, žiūrėk, ten, aukščiau, ar nematai, ten... piemenų trobelė stovi... Oi, kaip gražu, oi... Lipsime, Petrutė, į kalnus, lipsime būtinai... žiūrėk, ten, griuvėsiai kažkokie, ten pašlaitėje, na, ar nematai? O matai ten, ant pačios viršūnės kažkoks kryžius ar bokštas stovi, na, ten, na, ten, žiūrėk, žiūrėk, Petrutė... Pui ku, puiku, nepaprasta, labai nepaprasta... Gerai, kad čia ir atvykom, gerai... nors pamatysim visko, pasigrožėsime... gerai... O kalnai, jūs žavūs kalnai...

Ilgai kalbėjo jauna poniutė, laputės akimis žiūrėdama čia į kalnus, čia į vyrą, kuris kažkaip abejingai atsakinėjo į žaunos klausimus.

Damijonas, tai girdėdamas, nusispiové ir lėtai nužingeniavo pasitirtą taja kryptimi.

Kelias buvo nelengvas, o kalnų viešbutis gano aukščiau. Vargo, ilgiau Damijonas ir braukė šalta prakaitą, varvanti lašais. Tas nuovercis nebūtų toks baisus, jei Damijono nepykintų ką tik stotyje girdėti žemumoms žinomi poniutės žodžiai. Spiaudėsi Damijonas, bet galva, tai ne gerklė – neišspiausi, jei jau ilindo kokis įkyri mintis.

– Na, ir buvo kuo gėrėtis, – pyko Damijonas, suklupęs ant slidžių grumstų, – buvo kuo gėrėtis!... – Su kuo gali lyginti kad ir šitą gremozdą. Čia Damijonas pažvelgė į prieš jį riogsančią milžinišką uolą.

– Su kuo gi gali ją palyginti? Ar gali, pav., šį kalną palyginti kad ir su lietuviškąja šieno kupeta? – Jokiu būdu, – atsako pats sau Damijonas. – Kranti, būdavo, tokia šieno kupeton ir apsvaigsti žolės aromatu. Pramerki akis – žiūrėk, smilga palinkusi kiekio glėbin, žiūrėk, ramunėlė supasi su čiobreliais, žiūrėk, kitos žolės aplinkui linguoja ir šnarska kaip patylom; žiūrėk, čia laukinis bitinas klessi, birzgia apie galvą, žiūrėk, čia Dievo karvutė tiesiai ant nosies atrėplioja, žiūrėk, čia žiogelis tinginėlis čirškia prie pat ausies, žiūrėk, čia voras kryžiolas pie nei galvą suka, čia nodas nori su tavimi susidraugauti, žiūrėk, čia mažytė skruzdėlėlė mergina į koją gnybia... žiūrėk... ir užmigs taip saldžiai, saldžiai... saldžiai... Porą valandų snustari ir atbudęs jauties toks stiprus, lyg koke ažuolas. – Na, ar gali tokią šieno kupetą palyginti su šiuo gremozdu? – vėl klausė Damijonas savęs.

Jis metė žemėn savo kuprinę ir atsistojo ant jos. – Na, ar tu pailsėsi ant šios uolos? Ar padėsi ant akmens privargusią galvą? Ar tu užlipai ant jo viršūnės, "štamų" prikiptęs? – Ar tu pasigrožėsi nuogais vaizdais,

kada vidurinės kirmėlaitės iškilnių maršo traukia - žokiu būdu, - jokių būdu... - Mėslo krūva, - visai anaromis ištarė Damijonas, žiūrėdamas į stypsenčią negyvą uolieną.

Damijonas daukša, braukdamas rankom kaktą, užsidėjo vėl savo našta atsargiai kopė aukštyn. Kalinkas slidus, ir Damijonas ruolat slidinėjo, čia klupo, čia vėl kėlėsi, čia vėl klupo.

O, Viešpatie! - sušuko Damijonas. - Gelb k mane nuo šių kalnų, gel Gražick mane į erdves, plačias, derlingas ir savas lygumas... - Priemines lygumas, Damijonas steigavo. - O, mano numylėtos lygumos, - šnabždėjo jis, - lygumos su plačiomis Nevėžio ištašomis, su melsvais miškeliais horizontuos tolimuos...

Čia Damijonas paskendo mistikoje ir, nieko nematydamas apinkui, kalbėjo nuostabių žodžių apie rimtas lygumas. Tai pastebėjo kalnų žviesios ir nutarė pakankinti Damijoną. Jos prisikišusios jam šnabždėjo į ausis ir širdį: - Damijonai, Damijonai, briedi ilgekoji, karalieu lygumų plačių... Ko laužai savo lieknas kojas į aukštus Bavarijos kalnus, griek į lygumas... Tau tavęs laukia steininiai širgai ir rūdyja prieangy žvengučiai, karinės devynių parapijų maršinos pėkindavė... Juk "mėsliadas" darber! Pasitinkyt savo juocbėrius ir traukt į šarą. Pavirpink širdis jaunų nuotakų, atkimšk statines rutojančio alūnio alūnio ir motučių dėres sureitit... Damijonai, Damijonai, žalių lygumų sūnus, pažvelk, čia nė vieto kalco, čia tik lygumos, lygumos ir derlingos Nevėžio ištašos. Pažvelk! Tu matai margas dobilienas, už kilometro žukį larpščiom ausim, matai žalias giraites, matai aplickui kelių perspijų bežnyčių bokštus, matai daceų, siekiantį žemę... Damijonai, Damijonai, jaunikai lygumų plačių, peliknoci žuolynų žventų, kur savo tėvo sodybą, lva stiklinę, pelikai, kur aruodei pilai rūdžio ir kur tavo liko viltys... Niekambės čia rytais tavo daina ir bebasyvės žmonės: "Damijonas jau aukštyvnuosius mišparus Sameryliščių laikų: Damijonai, Damijonai, lygumų plačių karalieu - ten liko vėšlino lygumos ir tėviškė čalia, o čia uolos plikos ir kalbai negvi... Damijonai, Damijonai...

Der ilgai būtų kalnų žviesios kankinusios jį, bet Damijonas nebeišlaikė. Jis suriko taip garsiai, kad eidas atsiliapė iš kalnų. Jis krito žemės ir isteriškai graibetosi pliko ekmens. Pirštų galuose matėsi kraujo žymės, o akys pablūdėmos. Taip besikankindamas, jis kriokė: - Iš lygumas, leiskit... Aš negalin pakęsti šių kalnų... Jie mane silvina, troškina, mano siela alina, aš negalin pakęsti to, aš čia nieko nematau daugiau - tik aukštus debesis ir tai, kas yra po manimi... Erdvės, erdvės daugiau, erdvės, - noriu matyti dangų, siekiantį žemę!...

Damijonas visai apilpusi, nusikamavusi savo aicantiati iš paskos jo draugai. Jis peimė jį ant rankų, atgabeno į kalnų viešbutį ir, save kapbarėli, pagulde į lovą. Damijonas dingo iš akių ir kiliadėjo. Jam rodėsi, kad jis mato gintasias lygumas, savo sūnus, per kuria Nevėžis, it smailys, reitosi ir laiko jį priarakines prie gintosios žemės. Jam rodėsi, kad jis mato vesarojūm besienpaučius laubus, žalias dobilienas, obuolių ir kriaušių prinokusius sodus... Jam rodėsi, kad jis kanko stalinčius bėrius, kurinos jis tik vienas suvaldyti galėjo, linko, sėdasi ir jukia per kaimą viešagėn liksmon, kur virpė jaunios širdys, kur rutojė miešinis alus ir kur stales apdėtas šnabžiai... Labis žvangindama aukšu žvilgsniais metaliniais žvengučiais, kurinos rutojė daromik parapijų maršinos.

KAMPENO LIETUVIŲ KOLONIJOS VEIKLOS APŽYRGA

4. Radžius

Neseniai atsistatydinęs Komitetas buvo išrinktas š.m. gegužės 13 d. Tada buvo dar tik pirmosios amerikiečių karinės valdžios dienos. Komitetas točial dar nebuvo aiškus joks nusistatymas mūsų atžvilgiu. Komitetas turėdavo iš anksto aiškiai pasisakyti, kas mes esame ir kokie mūsų pagrindiniai interesai. V.22 miesto komendantui pateiktas platus memorandumas, kuriame išdėstyta mūsų Vokietijoje atsiradimo priežastis, mūsų būklė, je ir prašyta neverteri grįžti į okupuotą Lietuvą, laikyti mus Lietuvos o ne Rusijos piliečiais ir traktuoti kaip nuoširdžius jų bendrininkus. Tai buvo pagrindiniai mūsų principai, kurie pagrindė ir tolimesnius Komiteto santykius su kar. valdžia.

Toliau Komitetui teko kovoti, ti privačiai ir maitintis per be išsamus memorandumas, padarytas šį reikalą apginti. Tuo pačiu klausimas, bet ir šis Komitetas didžiulis darbas padarė. Pati kolonija iš 350 žmonių, čiaus 576 asmenys gyveno organizuotos gyvenimo sąlygos, apsauga, teismai, policija kovi su tvarkos ardytojais ir su savišalpos fondais.

rentojų sveikatos bei sanitarijos reikalais rūpinasi sveikatos s. steigta ambulatorija, kurioje dirba 7 gydytojai, įvairių sričių specialistai. Prie ambulatorijos veikia 10 lovų ligoninė trumpalaikiai ir izoliacijai. Nuo VII.6 atidarytos dantų kabinetas, kurioje dirba 4 gydytojai.

Gana gyvai ir toliau reikėsi kultūrinė veikla. Šia visų pirmą kartą Mikulskio "Cirilionio" ansamblio Joninių koncertai, kurių programoje samblis pateikė "Lietuvos Nepriklausomos Valstybės Atstatymo Fondas". Toliau VII.1 įvyko Laironio minėjimas, VII.8-11 trys Pabaltės koncertai, VII.14-17 Augsburgio lietuvių tetro gastrolių, VII.17 Dariaus minėjimas su sportine ir menine dalimi, VII.23-26 pianistės J. K. koncertai ir VIII.8 "Cirilionio" ansamblio 50-tasis jubiliejinis koncertas. Be šių koncertų dar šv. Lauryno bažnyčioje VIII.7 įvyko relig. susikauptimo vakarėlis ir VIII.7 smuikininko St. Kairio religinės muzikos koncertas. Daug žada Komitetas apsigyvenęs kompozitorius B. Jonušas, suorganizuojęs lietuvių muzikinio meno ansamblį "Lithuania", kurio vyrų chorą jau pastoviai repetuoja.

Spaudos srityje praplėtos "Algivos Baro Dienos Naujienos", išvedamos nuo VI.20 vietos žinių skyrių. Sieninio savaitraščio "Algivos Baras" išleista 9 numeriai.

Svietimo bare varoma sėkmingai. Šia reikalinga paminėti, kad nuo IX.1 atidaryta jau pilna gimnazija. VIII.31 įvyko iškilmingas gimnazijos ir pradžios mokyklos formalus steigimo aktas, nors pradžios mokykla jau išleido savo pirmąją laidą. Aktą pasirašė be mūsų visuomenės atstovų ir bendrabučių komendantas kpt. Le Grand ir UNRA karininkas Washington. Taip pat atgaivintas vaikų darželis. Sėkmingai veikia buhalterijos ir stenografijos kursai. Organizuojami matininkų kursai. Kolonijos studentai irgi rūpinasi studijų galimybėmis. Tam reikalui turi išsiaiškinti specialią komisiją. Be to, prof. Kolupaila, doc. inž. Kriščiukaitis, doc. B. Benušis ir doc. Jakovickis skaitė visą eilę populiarių mokslo paskaitų. Ši veikla norima sustiprinti, steigiant liaudies universitetą.

Kolonijos sportininkai susirūpinę į sporto klubą "Sėdūnas", kurioje veikia krepšinio, tinklinio, teniso, šachmatų ir atskiros moterų sporto sekcijos. VII.17 Dariaus-G. dienos proga sportininkai pas

kiek platesniu mastu. VIII.11-20 įvyko antresis krepšinio turnyras, me dalyvavo 8 komandos. Be to, prarasta jau visse eilė tinklinio rungtynių su estų, latvių ir lenkų sportininkais. Su amerikiečiais karais VII sušiosos tinklinio ir VIII.25-26 krepšinio rungtynės. Visus susitikimus laimėjo "Sarūnas". Ta pat diena buvo sušiosos krepšinis ir su latvių-estų kombinuota komanda. Laimėjo irgi "Sarūnas". Veikimą plečiant, numatoma surengti eilę rungtynių su kitų miestų lietuviais sportininkais.

Mūsų kolonijos specialistų darbo organizavime reiškiasi ekonomistų pagos. Iš jų tarpo sudaryta speciali komisija, kuri jau pravedė kolonijos gyventojų registraciją, profesiniam jų pasiskirstymui išsišskinti. Šios registracijos duomenys parodys, kokių specialistų turime ir kokias jėgas galėtume, jei būtų reikales, iš savo pusės pasiūlyti ir talką amerikiečių kar. valdžiai. Šios komisijos pastangomis suorganizuoti "Siuvyklos" ir "Bato" koneratyvai. "Siuvykla" jau veikia ir priima užsakymus, o "Batas" dėl irankių ir patalpų stokos kol kas nepadėjo veikti. Taip pat išteigta vyru kirpykla. Kitų profesijų atstovai organizuojasi į profesines organizacijas. Jau veikia inžinierių, mokytojų ir mokytojų draugijos.

Neužmirštas taip pat ir Liepų apskr. karys, kurio skyrius Kemptono apskr. kariuomenės nariu. Mūsų lietuviškosios katalikų parapijos reikalams tvarkyti veikia senasis bažnytinis komitetas ir jo fondas.

Taip, maždaug, atrodo probėmų, kurių mums Komiteto ir visos kolonijos gyvenimui padeda. Negalima prarasti, nepašalinti, o visą laiką prisidėti prie šio asmens, prisidėję prie jo techniniu darbu, dirbant.

VIII.14 buvo sušauktas visuotinis kolonijos gyventojų susirinkimas, kuriame Komitetas atsistatydino. Išrinkti pirmininku - J. Surgailis, vicepirmininku - inž. K. Pabedinskas, sekretoriumi - plk. A. G. ir soc. reik. vadovu - plk. Žukas ir nariu - gen. V. Mieželis. Taip pat nauja revizijos komisija ir kolonijos teismo nariai.

K A R U I P A S I B A I G U S

J. Surgailis

Jokietijai kapituliusus, visų akys nukrypo į Tolimuosius Rytus. Buvo, kaip ilgai laikysis japonai. Prez. Trumanas ir karo ministeris son buvo pareiškę, kad kova prieš Japoniją užtraksianti dar metus. Dalykai, tačiau, vyko daug greičiau, negu daugelis optimistų tikėsi.

Nelaukta greitai karo pabaigai bene daugiausia itakos turėjo atomi- š bomba, Potsdamo konferencija ir Tarybų Sąjungos įstojimas į karą. Šie trys faktoriai tarpusavyje turi taip pat tem tikrą sąryšį.

Šiuo metu dar esame per arti įvykių ir daug dalykų tebėra paslaptys, todėl būtų labai sunku tiksliai nustatyti, kiek tie trys faktoriai vienas kito priklauso. Tačiau lengvai galime suprasti, kad Potsdamo konferencija iššaukusi atominės bombos panaudojimą, kuri prisidėjo prie Tarybų Sąjungos karo Japonijai paskelbimo, o visse tai - prie staigios karo pabaigos pasaulį nepaprastai domino Potsdamo konferencija: apie ką ten buvo priimama ir kokių sprendimų prieita? Daugelis yra tos nuomonės, kad jai paklaustas, pareiškė, kad konferencijoje nepadarėta jokių slaptų sprendimų. Vadinasi, tenka manyti, kad daugelis klausimų liko neišspręstų ir